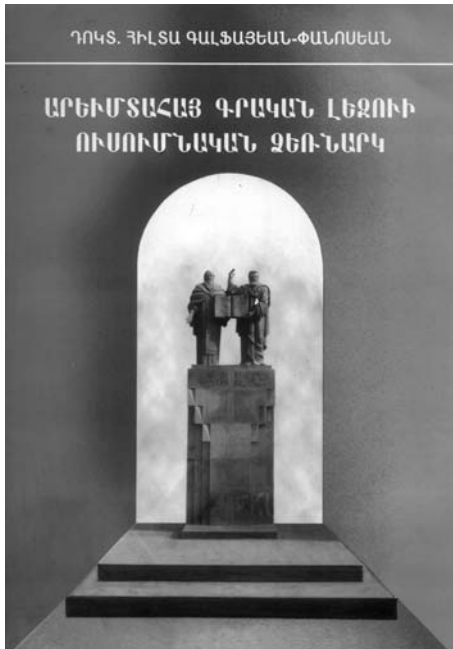

**Հիլդա Գալֆայեան-Փանոսեանի
«ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ»Ը***

(Երեւան, ԵՊՀ հրատարակչութիւն, 2009, 172 էջ)

«Արեւմտահայ գրական լեզուի ուսումնական ձեռնարկ»ը, որը յղուած է արեւելահայ ուսանողներին, ուշագրաւ է իր սեղմութեամբ, յստակութեամբ եւ քերականական բառապաշարի ճշգրտութեամբ:

172 էջի մէջ յաջողուել է ներկայացնել հնչիւնաբանութեան, բառապաշարային եւ թեքումնային կազմախօսութեան, ուղղագրութեան եւ կէտադրութեան գլխաւոր գիծերը: Դասագրքի հեղինակի օգտագործած մեթոտը հիմնականում նկարագրական է. հակադրական դիտողութիւնները, որոնք կարող են արուել արդի հայերէնի մէկ կամ միւս ճիւղը օգտագործողների կողմից, այստեղ մնում են լռելեայն հասկացուող: Նրանք թողուած են դասախօսի հայեցողութեան եւ ուսանողի դատողութեան: Ենթադրում են, որ այս պատճառով է, որ տեսական կերպով չեն ներկայացուել արեւմտահայերէնի բաղաձայնական դրութեան վերաբերող հարցերը, որոնք հնչիւնային գեանի վրայ չեն տարբերում 2-րդ եւ 35-րդ (բ եւ փ), 3-րդ եւ 36-րդ (գ եւ ք), 4-րդ եւ 9-րդ (դ եւ թ) գիրերը, նաեւ շրջում են հնչիւնները 2-րդ եւ 26-րդ (բ եւ պ), 3-րդ եւ 15-րդ (գ եւ կ), 4-րդ եւ

* Ընդունվել է տպագրության 20.09.2009թ.:

31-րդ (դ եւ տ) տառերի: Ուսանողները փորձով են յայտնաբերելու հարցը՝ վարժութիւնների միջոցով: Այս մեթոտը արդարանում է մանկավարժական մտահոգութեամբ, որը անօգուտ է գտնում խճողել արեւելահայ ուսանողների միտքը մի հարցով, որը վերաբերում է միայն նրանց արեւմտահայ դասընկերներին:

Բառապաշարային կազմախօսութեան տեսակետով սեղմօրէն, սակայն խորապէս ներկայացուել են տարբեր տեսակի ածանցումները, բառաբարդութիւնները եւ յարադրութիւնները՝ տալով հոմանիշների, հականիշների, նոյնանիշների մասին պէտք եղած տեղեկութիւնները: Յաջորդող քերականական մասերը (կատեգորիա) եւ համապատասխան թեքումները, հոլովումներն ու խոնարհումները բացատրուել են պարզ, ճշգրիտ եւ ազդու կերպով:

Ուղղագրութեան փշոտ հարցը, որը 1922-ի խորհրդային թեֆորմից ի վեր բաժանել է գրական հայերէնի երկու ճիւղերը, հեղինակին պարտատրել է հեռանալ մախորդ գլուխների մէջ որդեգրած զուտ նկարագրական կեցուածքից: Մեծ ողջամտութեամբ նա քննել է երկուքին միջեւ գտնուող տարբերութիւնները եւ

դրանք ամփոփել հեշտութեամբ ընկալուող չորս կէտերի մէջ:

Իր ամբողջութեանը մէջ, գիրքը ինձ թում է խիստ մանկավարժական: Տրուած սահմանումներուն կանոնաորապէս յաջորդում են ամփոփումներ, որոնք օգնում են լաւ իւրացնելու նիւթի զանազան փուլերը: Վարժութիւնները թոյլատրում են քայլ առ քայլ ստուգել ուսանողի յառաջադիմութիւնը: Տրուած օրինակները միշտ տեղին են, որոնք երբեմն սքանչելիօրէն յղուելով լաւ ընտրուած հեղինակների, ինչպէս Լեւոն Բաշալեանի գրուածքին կամ հայոց առասպելական լերան նուիրուած Ջարեհ Խրախունիի բանաստեղծութեանը, պարզում են յարաբերական դերանունի հոլովումը եւ տեղական մակբայի օգտագործումը:

Եզրակացութիւն. այս ձեռնարկը մի ապահով ուղեցոյց է, յարմար արեւմտահայերէնի կալուածի մէջ սկսնակ ուսանողներին, որ նրանց առաջնորդելու է նկարագրական լեզուաբանութեան մեթոտների եւ արեւմտահայերէնի հիմունքների մէջ:

Ժան-Փիէր Մահէ

*Արձանագրութեանց եւ Դորութեանց
Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ,
Բարձրագոյն Ուսմանց Վարժարանի
Ուսումնառութիւնների սնօրէն (Սոբրոն)*

Summary

Hilda Galfaian-Panosian

“MANUAL OF THE WESTERN ARMENIAN LITERARY LANGUAGE”

Yerevan, The Publishing House of Yerevan State University, 2009, 172p.

Jean-Pierre Mahé (Paris)